אנגעפירט פונ'ם לערער פארבאנד פון די [illegible] שולן אין וויניפעג

יאנקעלע ווערט א שניי-קערער

(פון דער סעריע: "דאס אינגעלע יאנקעלע") פון פאליק זאלף

— 10 —

טעג נאך טעג זיינען געלאפן. יאנקעלעס שטעטל איז נאך אלץ געלעגן אונטער דעם שווערן שניי-צודעק און זיך ניט געקענט רירן, אפגעריסן, פארשאטן, פארלאזן פון אלעמען איז געווען דאס שטעטל. קיינער פונ'ם שטעטל איז ניט ארויס און קיינער פון ארום איז ניט געקומען. אן עלנד שטעטל, א פאר'יתומ'ס שטעטל איז עס געווארן. יאנקעלעס שטוב, די ערשטע ביים טייך, האט דער ווינט פריי אומגעשטערט פארשאטן מיט הויכע בערג שניי איבער די פענסטער.

— שוין לאנג, לאנג, — האט דער זיידע געזאגט, — האב איך אזא שניי ניט געזעען; געהערט בלויז אמאל פון מיין טאטן דערציילן, אז אין נאפאלעאנס צייטן איז אזא שניי ארויסגעפאלן, האבן טאקע דערפאר די פראנצויזן ניט געפונען דעם וועג אהיים...

— א ווא, א ווא! געהערט אזוינס? — האט געקרעכצט דער זיידע צו זיך אליין, בענקענדיק נאך א שמעק טאבאק, און דערווייל זיך געמוזט קוויקן בלויז מיט א שמעק פון דער ליידיקער פושקע.

אומעטיק און טונקל אין שטוב. דער נאפט איז שוין אויסגעגאנגען, דאס לעמפל איז געשטאנען פארטריקנט, ווי פארדארן. דעם זיידנס בינטל העלץ וואס ער האט מיט זיך געבראכט איז שוין לאנג אין אש געלעגן אויסגעשאטן. קאלט. פארטרויערט און פארשעמט איז דער אויוון געשטאנען. דער שניי אין דעם עמער האט ניט געוואלט צעגיין. קיין וואסער צום טרינקען איז ניט געווען, ווייל טייך און ברונעם זיינען מיט דיקן אייז פארפרארן געווארן און מיט שניי פארשאטן געווען.

— וואס וועט זיין דער סוף? — האט זיך דער זיידע געפרעגט.

— וואס וועט זיין? — האט אויך יאנקעלעס מאמע געפרעגט.

— וואס וועט זיין? — האט אויך נאכגעזאגט יאנקעלע. ער איז געזעסן אין א ווינקעלע אנגעפעלצט אין זיין טאטנס וו'נטערדיקן פעלץ. אינגאנצן האט ער אויסגעזעען ווי א קליין בערעלע און מיט צעשראקענע אויגן געקוקט צום זיידן און פון זיידן צו דער מאמען. די מאמע איז געזעסן און זיך געוואָרימט אין אירע הייסע טרערן...

— זיידע, איז אין אמעריקע אויך אזעלכע גרויסע, טיפע שנייען? — האט יאנקעלע געפרעגט.

— ניין, יאנקעלע, אין אמעריקע קערט מען דעם שניי איידער ער פאלט... דער שניי פאלט און מען קערט, קערט מען אזוי לאנג ביז דער שניי מוז אויפהערן צו פאלן — האט דער זיידע געענטפערט.

— זיידע, וועט שוין קיינמאל זומער ניט זיין? — פרעגט ווידער יאנקעלע. — זיידע, ווי וועלן מיר קאנען צום פאפא פארן? — האלט יאנקעלע אין איין פרעגן. בארואיקט אים דער זיידע און זאגט: — דו וועסט נאך זעען יאנקעלע ווי דער גרויסער, ווייסער שניי, דער ווייכער בער, מיט זיין ווייסער פעל, וועט נאך אוועק, וואו דער שווארצער פעפער וואקסט... ס'וועט פון אים קיין זכר ניט בלייבן. מען דארף נאר האבן געדולד.

ס'גלויבט זיך קיים יאנקעלען, אז אזוינס זאל טאקע געשעען, אז אזא טייערער שניי זאל קאנען ווען ס'איז אוועק, אבער אז דער זיידע זאגט און די מאמע זאגט מסתמא איז אן אמת, זיי ווייסן בעסער פאר אים.

— מאמע, פארוואס קומט ניט קיין בריוו פון טאטן פון אמעריקע? — שרייט פלוצלונג אויס יאנקעלע מי טבעם.

— ס'וועט קומען, ס'וועט קומען, קינדס מיינס, דאגה ניט, — בארו־איקט אים די מאמע. און דער זיידע גיט פון זיך צו: — מען דארף האבן געדולד, נאר געדולד. — דער וועג איז פארשאטן, די פאטשט קאן ניט פארן. ס'וועט זיין, ס'וועט קומען, — טרייסט דער זיידע יאנקעלען און שמעקט ווייטער פון דער ליידיקער פושקע. געדולד, געדולד, רעדט דער זיידע צו זיך אליין. יאנקעלע הערט זיך צו צום זיידן, וואס רעדט עפעס געדולד, געדולד און פארשטייט ניט וואס מיינט דער זיידע מיט'ן ווארט געדולד...

אינדערפרי. אין דרויסן אין שטיל. די אלטע הונדערט יאריקע טאפאליע-ביימער שטייען פארטראכט מיט זייערע שווערע שניי באלאדענע צווייגן, גיבן זיך ניט קיין ריר, קיין שאקל. ווארטן הפנים אז דער בייזער ווינטער זאל אוועק. אבער דער ווינטער מאכט זיך ניט ווויסנדיק, ווי ניט אים מיינט מען. ער רוט און שלאפט זיך אויס, אויף די הויכע שניי-בערג ווי אויף ווייכע קישנס... ער ראיילט זיך ניט. ער האט צייט. ער האט געדולד ווי אן אלטער זיידע...

האבן מענשן פון יאנקעלעס שטעטל אנגעהויבן טראכטן: ס'איז ניט קיין יושר צו זיין אייביק פון שניי פארשפארט, מען מוז פון אים ווערן פריי! האט זיך שטעטל צונויפגעקליבן: יונג און אלט, מאן און ווייב, גוי און איד, פון די הייזלאך זיך ארויסגעשארט און אין דרויסן ארויס, באוואפנט ווער מיט א רידל, ווער מיט א קאטשערע, ווער מיט א לאפעטע און ווער, מיט א פאמעלע און בעזים. און זיך גענומען מיט קוראזש דעם שניי א קיצל טאן פון אלע זייטן...

(שלום קומענדיקן פרייטאג)

די ערשטע רעגולאציע פון געזונט

"די ערשטע רעגולאציע פון געזונט איז: האלט אייערע פיסווארים," האט געזאגט דר. וואודס האטשינסאן, בארימטער געזונטהייט אויטאריטעט.

גרייט וועסט פעלט שוכווארג דערהויבן צו געזונט דורך האלטן די פיס ווארים אין דעם קערפער געזיכערט — געזיכערט פון פארקילונג, אינפלוענצא, גריפ און א סך אנדערע געפערלאכע קראנקהייטן וואס פאנגען זיך אן מיט קאלטע פיס.

געמאכט פון פיינסטע ריינע־וואל פעלט — וויסנשאפטלאך אויסגעפארמירט פאר מאקסימום פוס באקוועמלאכקייט — טרוקן און ווארים אין 40 אונטער נול פראסט.

זעט דעם גרויסן אויסוואל פון צוציענדע סטיילס פאר יעדן מיטגליד פון דער פאמיליע, ביי אייער דילער.

Great West Felt Co., Limited, Elmira, Ontario

WEAR
GreatWestFelt
COLDPROOF FOOTWEAR

אוצרות

פון שלום עליכם

אז ס'איז פאראן אן אוצר דא ביי אונז אין אונזער שטעטל — אין דעם איז דאך קיין ספק ניט. פ'ן וואנען האט זיך גענומען צו אונז אן אוצר? — פון כמעלניצקין. כמעלניצקי האט אים דא באגראבן נאך פארצייטן. טויזנטער יארן האבן מענשן געזאמלט אוצרות מיט אוצרות, ביז ס'איז געקומען כמעלניצקי און האט עס באשטאט.

— ווער איז געווען כמעלניצקי?

— כמעלניצקי, ווייסטו ניט? נארעלע, כמעלניצקי דאס איז געווען א רשע, א המן נאך פאר כמעלניצקים צייטן... דאס ווייסט דאך א מינדסט קינד! האט אט דער כמעלניצקי, דער רשע, דער המן, אנגעראבעוועט, הייסט עס מילי־מיליאסן גאלד ביי די אמאליקע פריצים און ביי די רייכע אידן, און האט דאס אלצדינג געבראכט צו פירן אהער צו אונז, קיין וואראנקא — און דא האט ער עס איינמאל ביינאכט אויף יענער זייט בית־המדרש, בארג אראפ, אנטקעגן דער שיין פון דער לבנה, באהאלטן, טיף־טיף, אין דער ערד באגראבן, און ס'איז מיט גראז באוואקסן און מיט א כישוף פאר'כישופ'ט, אזוי אז קיין בן־אדם זאל עס ניט געפינען.

— און ס'איז פארפאלן לעולם ועד, אויף אייביק און אייביק?

— ווער האט דיר געזאגט, אז ס'איז פארפאלן לעולם־ועד, אויף אייביק און אייביק? און צו וואס האט גאט באשאפן די קבלה? די בעלי־קבלה, נארעלע, האבן שוין דערצו אן עצה.

— דהיינו, וואס פאר אן עצה?

— זיי ווייסן שוין. זיי האבן א שפרוך אזעלכן און א פסוק איז דא אזא אין תהילים, וואס מען דארף אים זאגן פערציק מאל פערציק...

— וואסער א פסוק?

— ע' נארעלע, איך זאל וויסן דעם פסוק! און אפילו איך זאל שוין וויסן, איז דאס אויך ניט אזוי גרינג. מ'דארף פאסטן פערציק תענתים, אפזאגן אלע טאג פערציק קאפיטלאך תהילים, און אויפ'ן איינאונפערציקסטן טאג, באלד נאכדעם, ווי די זון האט זיך געזעצט, דארף מען זיך ארויס'גנב'ענען אזוי קונציק, אז קיין בן־אדם זאל דיך ניט באגעגענען, — ווארים טאמער חלילה דערזעט מען דיך, דארף מען אנהויבן נאך אמאל צו פאסטן פון אנהויב פערציק תעניתים, און ערשט דאמאלסט אז ס'וועט דיר אפגילטן, קיינער וועט דיך ניט באגעגענען, זאלסטו אוועקגיין אין א פינסטערער נאכט אין אנהויב חודש, אויף יענער זייט בית־המדרש בארג אראפ, און דארטן אפשטיין פערציק מינוט אויף איין פוס, ציילנדיק פערציק מאל פערציק, און אויב ס'וועט נאר ניט זיין קיין טעות אינ'ם ציילן, וועט זיך דיר דער אוצר אנטפלעקן פון זיך אליין...

און שמואל'יק דער יתום גיט צו פארשטיין גאנץ ערנסט זיין חבר, שלום נחום וועוויקס, דעם סוד פונ'ם אוצר מיט א שטיל קול, אלעמאל שטילער, ווי אויסגעלייענט פון א בוך, ניט אפגעשטעלט זיך אויף א רגע'לע אפילו:

און אנטפלעקן וועט זיך דער אוצר דורך א פייערל, א קליין פייערל. און אז דאס פייערל וועט זיך דיר באווייזן, דארפסטו גלייך צוגיין צו דעם, צום פייערל הייסט עס. זאלסט גאר קיין מורא ניט האבן פאר אפבריען זיך, ווארים דאס פייערל איז מער ניט אויף צו באלייכטן: ברענען ברענט עס ניט, און דו דארפסט זיך נאר אנבויגן און ישעבערווען מיט ביידע זשמעניעס (שמואל'יק באווייזט מיט ביידע הענט, ווי ער ישעבערוועט) גאלד און זילבער און דימענטן און בריליאנטן, און שטיינער אזעלכע, וואס הייסן מיט נאמען "ישפה"...

— וואס איז דער חילוק?

— איי נארעלע, ס'איז א גרויסער חילוק! "כדכד" איז אזא שטיין, וואס לייכט אין דער פינסטער, ווי א "סטערינשוע ליכט", און "ישפה" האט אין זיך א כח: עס מאכט פון שווארץ ווייס, פון רויט געל, פון גרין בלוי, פון נאס טרוקן, פון הונגעריק זאט, פון אלט יונג, פון טויט לעבעדיק. מ'דארף נאר מיט אים, געבן א רייב אין דעם רעכטן לאץ פון דער קאפאטע און א זאג: "ס'זאל מיר ארויסגיין און ארויסגיין א רעכטער אנבייסן!" — גייט ארויס א זילבערנער טאץ, און אויף דעם טאץ צוויי פאר געבראטענע טייבעלאך מיט פרישינקע פלעצעלאך פון געביטלטער מעל, פערווי סארט. אדער: "ס'זאל מיר ארויסגיין און ארויסגיין א גוטער ווארעמעס!" — באווייזט זיך א גאלדענער טאץ מיט כלערליי מינים עסנווארג און פאטראוועס, מעדני מלך, געבראטענע צונגען מיט געפילטע העלזלאך, וואס זייער געשמאקער ריח צעגייט זיך אין אלע איברים, און פרישע צוגעברענטע, געפלאכטענע קוילעטשן וואקסן אויס פאר דיינע אויגן, און וויין לרוב פונ'ם בעסטן סארט, און ניסלאך, און באקסערן, און צוקערקעס לרוב — אזויפיל, אז ס'גלוסט זיך שוין אזש ניט!

און שמואל'יק קירעוועט אפ דעם קאפ און א זייט און שפייט אויס, און זיין חבר וועט נאך זיינע פארשמאכטע ליפן און נאך זיין בלאס פנים מיט די פאר'חלומ'טע אויגן, אז ער וואלט זיך ניט אפגעזאגט פון א שטיקל געבראטענע צונג, א געפילט העלזל, אדער כאטש א שטיקל קוילעטש... און ער גיט זיך דאס ווארט, אז מארגן, אם ירצה השם, טראגט ער אים ארויס אין קעשענע עטלעכע ניסלאך, א פאר באקסערן מיט א צוקערקעלע, וואס ער וועט ארויס'לקח'ענען מחילה ביי דער מאמען אין קלייטל, און דערווייל בעט ער שמואל'יקן, ער זאל דערציילן נאך א: נאך. און שמואל'יק לאזט זיך לאנג ניט בעטן; ער ווישט אפ די ליפן און דערציילט נאך און נאך.

— ... און אז דו האסט זיך גוט אנגעזעטיקט מיט די אלע מינים מאכלים און פארטרונקען מיט די בעסטע ווינען, נעמסטו און טוסט א רייב מיט'ן שיינדעלע און א זאג: "ס'זאל מיר ארויסגיין און ארויסגיין א ווייכער געלעגער!" — באווייזט זיך דיר א בעטל פון עלפאנטביין מיט גאלד באפוצט, מיט אן איבערבעט — ווייך ווי פוטער, און מיט זיידענע קישעלאך צוקאפנס, און מיט אן אטלעסענע קאלדרע איבערגעדעקט. ציסטו זיך אויס און ווערסט אנשלאפן, און עס חלומ'ען זיך דיר מלאכים מיט כרובים, מיט שרפים, מיט'ן גן־עדן התחתון... אדער, אז ניט, טוסטו א רייב מיט'ן שטיינדעלע, הייבסטו זיך גאר אויף אינדערהויך ביז דער כמארע און אריבער דער כמארע, און דו פילסט זיך ווי אן אדלער, הויך־הויך! ווייט־ווייט!..

—(::)—

מעשה'לאך פון א האז

פון י. רויכל

דאס העזעלע האב איך אליין אין חלום געזעען — אזא ווייסינקס, מיט וואנסעלאך. א גאנץ פשוט העזעלע. איר האט עס, געוויס געזען, אין יאטקע, אויפ'ן מארק, צי אין ביכל אן אויסגעמאלטס. איך האב עס אבער אין וואלד געזעען און אין וואלד לויפט א העזעלע אזא ארום — די לאפקעלאך מיט נעגעלאך, ווי א קניילעכל, און אט וועגן אזא העזעלע וועל איך אייך א מעשה'לע דערציילן.

האז און שטעכלער

לויפט א האז איבער'ן פעלד און באגעגנט א שטעכלער. א שטעכלער, ווי אלע שטעכלער — די שטעכלקעס אויפגעשטעלט, אין א קניילעכן צונויפגעדרייט, קאפ און פיס באהאלטן — ליגט עס זיך, טו אים עפעס.

זאגט דער האז: — שטעכלער, שטעכלער, דו געפעלסט מיר. קום, לאמיר זיך אביסל שפילן.

דערהערט דער שטעכלער, אז עס איז א האז, שטעקט ער זיין קאפ ארויס און זאגט: — גוט!

— נו, לאמיר זיך שפילן אין איבעריאגערלאך. נאר גיי, קאנסט דען לויפן, דו מיט דיינע קרומע, אויסגעדרייטע פיס.

ווערט דער שטעכלער אין כעס: — לאך, לאך, און איך זאג דיר, אז איך מיט מיינע קרומע פיס וועל גיכער לויפן פון דיר. אט וועל איך אויף א ווײַלע אהיים גיין, און נאכדעם וועלן מיר זען ווער עס קאן בעסער לויפן.

גייט שטעכלער אהיים און זאגט דעם ווייב: — איך האב היינט מיט'ן האז פארוועט; מיר וועלן זען ווער וועמען עס וועט איבעריאגן.

רופט זיך אפ דאס ווייב: — ביסט פון זינען אראפ, צי וואס! וואס הייסט דו און דער האז? ער יאגט ווי א ווינטער, און דו מיט דיינע קרומע פיס, ביז דו וועסט א פוס שטעלן וועט ער שוין אנשפארן ווייס איך וואו.

— עס, — זאגט דער שטעכלער, — ער איז טאקע א לויפער, אבער שכל האב איך. דו, זע, טו נאר, וואס איך וועל דיר הייסן. טו זיך אן און קום אין פעלד אריין.

און אט גייען זיי, דער שטעכלער מיט זיין ווייב, און קומען צום האז אויף א געאקערט פעלד ארוים.

זאגט דער שטעכלער צום ווייב: — דו באהאלט זיך דא צווישן דעם אקער, אויף דער זייט פעלד, און איך מיט'ן האז וועלן זיך לאזן לויפן פון יענער זייט; ווי נאר ער וועט זיך צעלויפן, וועל איך זיך אומקערן צוריק; און ווי נאר ער וועט צולויפן צו דיין עק, גיי ארוים און זאג: "און איך ווארט שוין אויף דיר". ער וועט דיך ניט דערקענען און וועט מיינען, אז דאס בין איך.

דעם שטעכלערס ווייב האט זיך כאהאלטן, און דער שטעכלער מיט'ן האז האבן זיך געלאזט לויפן פון דער אנדערער זייט פעלד.

ווי נאר דער האז איז זיך צעלאפן, האט זיך דער שטעכלער אומגעקערט צוריק און זיך באהאלטן אין אקער. דער האז לויפט מיט אימפעט, לויפט און קומט צולויפן אויף יענער זייט פעלד: זע! — דעם שטעכלערס ווייב זיצט שוין דארט. זי דערזעט דעם האז און זאגט: — און איך ווארט שוין אויף דיר!

דער האז האט ניט דערקענט, געמיינט, אז דאס איז דער שטעכלער, און טראכט: — וואס איז דאס? שטעכלער מיט די קרומע פיס און זאל מיך איבעריאגן!

— נו, גוט, — לאמיר נאך אמאל לויפן

— גוט!

לאזט זיך דער האז ווידער לויפן, קומט צולויפן: און זע! — דער שטעכלער זיצט און שמייכלט: — ע, ברודערל, דאס הייסט ביי דיר געלאפן? און איך ווארט שוין אויף דיר פון לאנג!

— וואס איז דאס פאר א מין! טראכט זיך דער האז, — איך בין דאכט זיך געלאפן מיט'ן גאנצן אימפעט, און ער האט מיך פארט איבערגעיאגט.

— נו, לאמיר לויפן נאך איינמאל; איצט וועסטו מיך שוין ניט איבעריאגן.

— לאמיר לויפן. דער האז, אז ער גיט דאס א לאף, קום מיט'ן אויג אנצוזעען, ער קומט צולויפן, זע! — דער שטעכלער זיצט און ווארט שוין אויף אים.

און דער האז לויפט פון איין עק פעלד ביז'ן אנדערן און אלעמאל דאס איינענע. דער שטעכלער זיצט און ווארט אויף אים. האט זיך דער האז אונטערגעגעבן און פארזאגט א צענטן מער מיט קיין שטעכלערס ניט וועטן זיך אין קיין איבעריאגערלאך ניט שפילן.

—(::)—

לידער

באבע כמארע

פון יהואש

קריכט די שווארצע באבע כמארע,
ווערט זי וואס א רגע ברייטער,
לויפט דער דונער א צעדרייטער
מיט געפילדער: מאכט א ווארע!

באבע כמארע שלינגט דעם הימל,
און זי פאכט מיט פייער ריטער;
לויפן רינדער פון דער פיטער,
לויפן שעפסן אין געווימל.

קומען קינדער הענדום־פענדום
צו דער מאמען זיך באשיצן:
באבע כמארע מיט די בליצן
וויל די גראע וועלט פארלענדן.

פלוצים ניט א גאס א רעגן;
לויפן קינדער צו די שוועלן,
זינגען טאנצנדיק און קוועלן
פון דער באבע כמארעס וועגן:

באבע כמארע האט ליב שפאסן,
ווארפט זי אן א שרעק אויף קינדער,
שרעקט זי איבער שאף און רינדער,
טרייבט זי מענשן פון די גאסן.

און אין מיטן פון איר קנאלן
טיילט זי אויס מיט פולע עמערס
אלדאס גוטס צו אלע נעמערס,
און זי גופא ווערט פארפאלן.

בעסערע ציינער פאר בעסערן געזונד

גוטע ציינער מאכן אינגאנצן אן אונטערשייד אין אייער קינד'ס געזונד. קאד ליווער אויל העלפט דאס וואקסן פון פיינע, געזונטע ציינער. דאקטוירים און דענטיסטן רעקאמענדירן עס. גיט עס רעגעלמעסיג דורך די גאנצער צייט פון קינדהייט. דער לייכטער אופן איז סקאט'ס עמולשאן. אנגענעהם באַ'טעמ'ט. קינדער גלייכן עס. לייכט צום פארדייען. פאנגט אן טאג היינט — יעדער טאג העלפט. יעדער דראגיסט האלט עס.

SCOTT'S EMULSION

פאר בעסערע ציינער און ביינער

Scott & Bowne, Ltd.
Toronto, Canada

29-43

שאראדע

מיין ערשט איז אין זים און אין זויער,
מיין צווייט איז אין טיר און אין טויער;
מיין דריט איז אין זאלץ און ניט אין כריין
מיין פערט איז אין שויב און אין שטיין.
מיין פינפט איז אין בלויע און אין רויטע,
מיין זעקסט איז אין קלוגער
און ניט אין שוטה.
איך קום פון דער ערד
און מען ברענט מיך אין פייער,
און ביי אלעמען בין איך באליבט און טייער

רעטענישן

1. וואס איז ביי א רב העכער פונ'ם שכל?
2. וואס איז שווערער — א פוד אייזן צי א פוד פוך?
3. פארוואס זיינען אידן אזוי ארים?
4. פארוואס האט א איד ניט קיין מורא פאר'ן טויט?
5. פארוואס זאגט מען אויף א חזן, אז ער איז א ליגנער?

נארהאפט און עקאנאמיש

עס איז דא מער נארהאפטקייט פאר דעם געלט אין

ריינע מילך

אידער אין וועלכע עס איז אנדערע שפייזן, און געדיינקט, אונזער מילך איז ריין און זים ווייל עס איז פאסטעריזירט.

ווען איר קויפט
סט. ענדריוס דיירים
פראדוקטן, באקומט איר דאס בעסטע און איר שפארט געלט

St. Andrews Dairies

שטעלט אפ אונזער דרייווער אדער טעלעפאנירט 53 693

164 SMITHFIELD AVE. PHONE 53 693

אויף יעדער גאס אין נארט וויניפעג

קאפפער'ס קאוק

געמאכט אין וויניפעג

הויך אין באהייצונג קוואליטי
נידעריק אין אש

פרעגט אייער לאקאלן דילער
אדער

Fort William Coal Dock
Company Limited

דיסטריבוטארן

PHONE 27 606